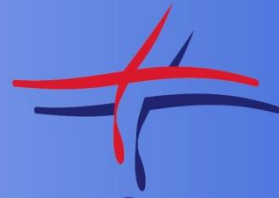

กรมการแพทย์
DEPARTMENT OF MEDICAL SERVICES

สถาบันโรคผิวหนัง

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

สถาบันโรคผิวหนัง
Institute of Dermatology

อันตรายจากปลากะเบน (Stingrays)

นายแพทย์โกวิท คัมภีรภาพ
สถาบันโรคผิวหนัง

ปลากะเบน เป็นปลาที่มีกระดูกอ่อน (cartilaginous fish) เหมือนฉลาม ปลากะเบน มีรูปร่างแบน กว้าง มีหางยาว สามารถดำน้ำได้รวดเร็ว ปลากะเบน บางชนิดมีเงี่ยงพิษที่โคนหาง ปลากะเบนเป็นสาเหตุที่พบบ่อยของอาการบาดเจ็บจากปลาที่มีเงี่ยงพิษ (venomous fish stings)

ปลากะเบนที่มีพิษรุนแรงที่พบในน่านน้ำไทยได้แก่ ปลากะเบนชายธง (Cowtail stingrays), ปลากะเบนธง (Whiprays), ปลากะเบนนก (Eagle rays) ปลากะเบนพวกนี้มีเงี่ยงพิษขนาดใหญ่อยู่ที่ปลายหาง เมื่อเงี่ยงปลาไปทิ่มแทงเหยื่อต่อมพิษจะปล่อยที่อกซินเข้าไปในบาดแผล

คนส่วนมากได้รับบาดเจ็บจากปลากะเบน เพราะบังเอิญเดินไปเหยียบปลาที่กำลังนอนพักผ่อนบนพื้นทะเลน้ำตื้น ปลาจะพาดหางขึ้นมาข้างหน้า เงี่ยงปลาแทงทำให้เกิดแผลลึก หรือแผลฉีกขาดบริเวณหลังเท้าหรือขาของคนเดินเหยียบปลา การบาดเจ็บที่ตำแหน่งอื่น เช่น มือ ก็มีรายงานในชาวประมงที่พยายามดึงปลากะเบนทิ้งออกจากแห หรือคนที่เลี้ยงปลากะเบนไว้ดูเล่น เหยื่อมักมีอาการปวดแผลมาก อาจมีอาการบวม, แดง, มีจุดจ้ำเลือด และอาจรุนแรงเป็นเนื้อตายบริเวณแผลได้ บางครั้งอาจมีอาการทางระบบอื่นๆ เช่น ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ใจสั่น ช็อคถ้าได้รับบาดเจ็บที่อวัยวะสำคัญหรือเส้นเลือดใหญ่ อาจทำให้เสียชีวิตทันที

แผลทิ่มตำและแผลฉีกขาดจากปลากะเบน ควรชะล้างทันทีด้วยน้ำเกลือปลอดเชื้อหรือน้ำสะอาด ถ้าหาไม่ได้จริงๆ ให้ล้างด้วยน้ำทะเล บริเวณที่ได้รับบาดเจ็บควรแช่ในน้ำอุ่นจัด 43-46 °C นาน 30-90 นาที หรือจนอาการปวดบรรเทา แหล่งของน้ำร้อนที่อยู่ใกล้มือ ที่เรามักนึกไม่ถึง คือ น้ำทะเลร้อนๆ ที่ระบายมาจากเครื่องยนต์เรือการฉีตรอบบาดแผลด้วยยาชาจะช่วยบรรเทาอาการปวดได้มาก และช่วยในการเปิดบาดแผลหาเงี่ยงปลาที่หักค้างอยู่ สำหรับผู้ป่วยที่มีอาการทางระบบ ควรรีบนำส่งโรงพยาบาล

การป้องกันอันตรายจากปลากะเบนคนที่ลงเล่นน้ำทะเลที่มีน้ำตื้น ถ้าต้องเดินบนพื้นทะเล ควรกระเท็บเท้าเพื่อทำให้ปลาที่อาจนอนอยู่บนพื้นทะเลตกใจหนีไป ปลาจะไม่ถูกคนเหยียบ ชาวประมงควรระมัดระวังเวลาหยิบปลาออกจากแห คนเลี้ยงปลาสวยงาม, คนปรุงอาหารทะเล ควรสวมถุงมือก่อนสัมผัสปลา

